

Svar på fullmäktigemotion 7/2024: Kyrksläotts kommun ska förbättra de ovillkorliga kvalitetskraven på de kommande upphandlingarna av skolskjutsarnas beställningstrafik
Bildnings- och välfärdsnämnden 05.03.2026 § 14
656/08.01.01/2024

Beredare	Upphandlingschef Ari Hasu, förvaltningschef Tiina Koivisto fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi , tfn 09 29671 (växel)
Beslutsförslag	Bildningsdirektör Eeva-Kaisa Ikonen 1. ge redogörelsen nedan som svar på fullmäktigemotion 7/2024: Kyrksläotts kommun ska förbättra de ovillkorliga kvalitetskraven på de kommande upphandlingarna av skolskjutsarnas beställningstrafik och 2. föreslå kommunstyrelsen och vidare kommunfullmäktige att fullmäktige anser att svaret är tillräckligt och motionen slutbehandlad.
Behandling	Upphandlingschef Ari Hasu och förvaltningschef Tiina Koivisto närvarade som sakkunniga vid sammanträdet under behandlingen av detta ärende.
Beslut	Bildnings- och välfärdsnämnden beslutade enligt beslutsförslaget.
Redogörelse	I fullmäktigemotionen har följande förslag framförts som nya kvalitetskrav: Beställningstrafikens tjänsteleverantör har ett tillräckligt antal besiktade taxifordon som lämpar sig för elevtransport (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen). I anbudsförfrågan som gäller skolskjutsar har de elever som ska skjutas delats in i delar enligt riktning och tidtabeller (skolornas start- och sluttider) för anbudsgivningen (i det föregående anbudsförfarandet 38 delar). Elevuppgifterna och tidtabellerna som framförts i anbudsförfrågan har grundat sig på de uppgifter som fanns till hands då man utarbetade anbudsförfrågan. Uppgifterna om elever och tidtabeller ändras typiskt efter att anbudsförfrågan har publicerats, bl.a. på grund av ändringar i elevantalet och efter att skolornas start- och sluttider har fastställts samt även under avtalsperioden. Utgångspunkten är att anbudsgivaren ansvarar för sitt anbud (bl.a. för att skolskjutsarna fullföljs enligt tidtabellerna i avtalet). Avtalsvillkoren fastställs genom upphandlingsavtal som undertecknas mellan kommunen och de trafikidkare som vunnit anbudsförfarandet. Att ange en tillräcklig fordonsmängd som ett exakt fordonskrav (t.ex. minst 6 fordon osv.) i anbudsförfrågan är av ovan nämnda skäl närapå omöjligt. Det skulle vara relativt oskäligt för trafikanterna vid tidpunkten för lämnandet av anbudet och skulle sannolikt leda till väsentligt högre transportkostnader än i nuläget. Däremot styr avtalsvillkoren trafikidkarna till att använda en tillräcklig fordonskapacitet. Trafikidkarna kan utgående från upphandlingsavtalet också använda sig av underleverantörer (också i situationer där elevantalet under avtalsperioden till exempel ökar jämfört med utgångsläget). I upphandlingsavtalen har man dessutom infört uppsägnings- och hävningsvillkor för avtalsavvikelser i skolskjutsarna som beror på

trafikidkaren. Antalet bilar varierar enligt antalet elever som ska skjutas under avtalsperioden och problem som gäller bilarna behandlas på basis av kundrespons och i övrigt iakttaga problem utan dröjsmål mellan bildningens förvaltning och transportföretagen.

Persontransporter utförs inte med obesiktat fordon eller fordon med underkänd besiktning (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

Företag som sköter skolskjutsar har i princip en skyldighet att vid utförandet av skolskjutsar (eller vilka andra transporter som helst) följa de förpliktelser som följer av fordonslagen (82/2021), såsom att besikta sina fordon på det sätt som föreskrivs i lagen, utan att detta behöver tas in som ett separat villkor i upphandlingsavtalet.

I de nuvarande upphandlingsavtalen för skolskjutsar har man dessutom allmänt infört villkor om iakttagande av lagstiftningen i den trafik som omfattas av avtalet samt ett uttryckligt förbud mot att använda obesiktade fordon i den trafik som omfattas av avtalet.

Polisen övervakar iakttagandet av lagstiftningen i trafiken på basis av sin myndighetsuppgift. Bildningssektorn följer genom avtalsuppföljning hur de företag som sköter trafiken iakttar sina avtalsförpliktelser vad gäller de fordon som används i den trafik som omfattas av avtalet.

Idkande av trafik med obesiktade fordon kan påverka både giltigheten för företagets trafiktillstånd och, som ett avtalsbrott, giltigheten för upphandlingsavtalet.

Taxifordon ska alltid ha vinterdäck då företaget kräver det. Därtill ska förarna ha tillräcklig erfarenhet av att köra i hala förhållanden (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

Företag som sköter skolskjutsar har i princip en skyldighet att vid utförandet av skolskjutsar (eller vilka andra transporter som helst) följa de förpliktelser som följer av vägtrafiklagen (729/2018), såsom att använda vinterdäck då förhållandena så kräver eller iaktta försiktighet i trafiken, utan att detta behöver tas in som ett separat villkor i upphandlingsavtalet.

I de nuvarande upphandlingsavtalen för skolskjutsar har man dessutom allmänt infört villkor om iakttagande av lagstiftningen i den trafik som omfattas av avtalet.

Polisen övervakar iakttagandet av lagstiftningen i trafiken på basis av sin myndighetsuppgift. Bildningssektorn följer genom avtalsuppföljning hur de företag som sköter trafiken iakttar sina avtalsförpliktelser i den trafik som omfattas av avtalet.

Försummelserna av dessa frågor kan påverka både giltigheten för företagets trafiktillstånd och, som ett avtalsbrott, giltigheten för upphandlingsavtalet.

I taxifordonen ska finnas en yttre taxibeteckning och skolskjutsskylt på synlig plats (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

Enligt villkoren i de nuvarande upphandlingsavtalen för skolskjutsar ska de fordon som används i den trafik som omfattas av avtalet vara försedda

med en framåtriktad separat belyst eller reflekterande skylt eller kåpa (gul botten och röd kant med en barnsymbol motsvarande trafikmärket A17).

Bildningssektorn följer genom avtalsuppföljning hur de företag som sköter trafiken iakttar sina avtalsförpliktelser i den trafik som omfattas av avtalet.

Skötsel av skolskjutsar hör till tillståndspliktig persontransport. Enligt lagen om transportservice krävs det antingen ett persontrafikillstånd eller ett taxitrafikillstånd för yrkesmässig persontransport på väg. På så sätt kan fordonen som används för skolskjutstrafik vara fordon av M1-klass eller fordon av M2- eller M3-klass.

På taxifordon får inte finnas sådana reklamtejpningar som kan orsaka förväxling mellan andra företag eller privatpersoners fordon (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

Enligt villkoren i de nuvarande upphandlingsavtalen för skolskjutsar ska de fordon som används i den trafik som omfattas av avtalet vara försedda med en framåtriktad separat belyst eller reflekterande skylt eller kåpa (gul botten och röd kant med en barnsymbol motsvarande trafikmärket A17).

Trafikidkare som sköter skolskjutsar använder vanligtvis sina fordon till både avtalsenlig skolskjutstrafik och till annan trafik. På det sätt som råder inom transportbranschen använder trafikidkarna karossen på fordonet (karossens tejpningar/målningar) för att marknadsföra sitt företag. Begränsning av tejpning av fordon/ krav på en viss färgs kaross kan minska antalet fordon som står till förfogande för skolskjutsar och öka transportkostnaderna för kommunen.

I och för sig kan man utveckla kraven på vilka sätt fordon märks på i framtida upphandlingar.

Förarna som beställningstrafikens tjänsteleverantör använder ska ha tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att smidigt kunna diskutera med vårdnadshavarna och barnen och besvara deras frågor. Förare som saknar språkkunskaper får inte användas för att producera tjänsten (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

Eleverna delas inte in enligt språkgrupp när det gäller skolskjutsar, utan styrande faktor i hur rutterna läggs är riktning och tidpunkt. På så sätt kan det vara elever från olika skolor och olika språkgrupper i samma skolskjuts.

I det nuvarande upphandlingsavtalet som gäller skolskjutsar är minimikravet på förarnas språkkunskaper finska och kunskaper i svenska önskvärda. Företagen som sköter skolskjutsar har tidvis rekryteringsproblem då det gäller förare som uppfyller kraven på språkkunskaper.

På grund av det ovan nämnda är det ändamålsenligare att i anbudsförfrågan ställa det föreslagna kravet (förarnas kunskaper i finska eller svenska) som ett obligatoriskt minimikrav som påverkar jämförelsen av anbudens totalekonomiska fördelaktighet (ett kvalitetsskriterium som poängsätts).

Om det uppdagas att språkkunskaperna inte är tillräckliga ingriper bildningens förvaltning i situationen omgående och föraren flyttas bort från Kyrksläatts kommuns rutter.

Beställningstrafikens förare ska alltid ha ett identitetsbevis/taxikort synligt i fordonet så att eleverna/elevernas föräldrar lätt kan observera att det är fråga om en beställningstrafikförare (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

I körkort, yrkeskompetenskort för busschaufförer och yrkeskörtillstånd för taxiförare som beviljas av myndigheterna syns alltid förarens födelsetid och/eller personbeteckning.

Dessa kort ska i regel visas endast för myndigheterna, så de angår inte passagerarna.

Föraren kan däremot ha ett så kallat "passerkort" eller motsvarande till exempel om halsen eller i någon slags ställning i fordonet.

Ett sådant kort kan inkludera t.ex. följande uppgifter: Företagets namn, Företagets telefonnummer, Förarens foto, Förarens namn.

För skolskjutsar används programmet kouluun.fi, där alla vårdnadshavare som har en elev som omfattas av konkurrensutsatta skolskjutsar ser registernumret på transportföretagets bil samt tider och platser för hämtning och lämning.

Beställningstrafikens tjänsteleverantör förbinder sig till att uppfylla de ovan nämnda minimikraven kontinuerligt under hela tjänsteavtalsperioden. Tjänstebeställaren har när som helst rätt att granska att de ovillkorliga kraven uppfylls, varvid den som erbjuder tjänsten ska tillställa beställaren de begärda uppgifterna inom en vecka (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

När trafikidkarna lämnar anbud på skötseln av skolskjutsarna har de varit tvungna att i sitt anbud genom ett separat samtycke godkänna villkoren i anbudsfrågan (ett nekande svar har lett till att anbudet förkastats). Villkoren har därefter fastställts genom det upphandlingsavtal som undertecknats mellan kommunen och trafikidkaren. Kyrksläatts kommun har med stöd av de gällande avtalsvillkoren rätt att granska kvaliteten på skolskjutsarna.

Avtalets villkor och verksamhetens kvalitet följs upp dagligen och till exempel respons från elevernas vårdnadshavare behandlas omedelbart. Vi begär skriftliga utredningar om olika situationer samma dag och en muntlig utredning krävs genast när det är möjligt med hänsyn till körningarna. Man igenom situationerna och försöker åtgärda problemen omedelbart.

Beställningstrafikens tjänsteproducent förstår och förbinder sig till att alla ovan nämnda minimikrav också gäller underleverantörerna (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

När trafikidkarna lämnar anbud på skötseln av skolskjutsarna har de varit tvungna att i sitt anbud genom ett separat samtycke godkänna villkoren i anbudsfrågan (ett nekande svar har lett till att anbudet förkastats). Enligt det gällande upphandlingsavtalet för skolskjutsar svarar leverantören (den trafikidkare som undertecknat avtalet) för underleverantörens prestation som för sin egen. Av avtalsvillkoren kan det inte göras någon tolkning som innebär att underleverantörens prestation skulle kunna avvika från de villkor som gäller för den leverantör som undertecknat avtalet.

Beställaren förbehåller sig rätten att byta tjänsteleverantör med en uppsägningstid på 3 månader, ifall de upptäckta bristerna inte åtgärdas inom utsatt tid eller ifall försummelserna upprepas.

De nuvarande avtalsvillkoren som gäller skolskjutsar gör det möjligt att häva avtalet om skolskjutsar genast då misstagen upprepas. I och för sig anser man att det till dessa delar inte att det är nödvändigt att försäkra villkoren för hävning av avtalet.

Sammanfattning av svaret

Kommunen är på basis av lagen om grundläggande utbildning skyldig att ordna skolskjuts för elever inom den grundläggande utbildningen och förskoleundervisningen enligt de principer som fastställs av den ändamålsenliga lagstiftningen. Dessutom styrs ordnande av skolskjutsar i Kyrksläotts kommun enligt principerna för skolskjutsar som kommunen (bildnings- och fritidsnämnden) fattat beslut om.

Dessutom har Kyrksläotts kommun som en upphandlande enhet enligt upphandlingslagen skyldighet att i sina upphandlingar följa upphandlingslagen (lagen om offentlig upphandling och koncession 1397/2016). På denna grund är kommunen skyldig att vid konkurrensutsättning av upphandlingar (såsom vid anskaffning av skolskjutstjänster) iakta de bestämmelser som föreskrivs i upphandlingslagen.

På grund av bestämmelserna i upphandlingslagen ska de krav som ställs i anbudsförfrågningarna utformas så att de ger anbudsgivarna likvärdiga möjligheter att delta i anbudsförfarandet, och kraven får inte utan grund begränsa konkurrensen (t.ex. en obefogad begränsning av fordonstorlek vid anskaffning av skolskjutsar; däremot kan krav på fordonens utsläppsklass ställas i anbudsförfrågan).

Vid utarbetandet av anbudsförfrågningar för skolskjutsar (de villkor som ingår i anbudsförfrågan överförs till villkor och krav som tillämpas i skolskjutstrafiken genom det upphandlingsavtal som undertecknas mellan kommunen och det företag som utför trafiken) måste man därför beakta följande när villkoren tas in i anbudsförfrågan:

- de bestämmelser som följer av lagen om grundläggande utbildning samt de föreskrifter och principer som följer av kommunens beslut och regler som styr skolskjutsarna (kommunens strategiska beslut, kommunens egna regler för skolskjuts m.m.)
- de allmänna bestämmelser som följer av upphandlingslagen
- marknadssituationen inom (person)transportbranschen och tillgången till tjänster på marknaden (antalet företag i branschen, deras storlek och kapacitet), företagens tekniska kapacitet (såsom egenskaperna hos de fordon som står till förfogande) samt övrig kvalitativ kapacitet
- elevsituationen och undervisningsarrangemangen (t.ex. skolornas läsordningar).

Kvalitetsproblem som gäller skolskjutsar uppträder typiskt vid början av läsåret i grundskolorna och/eller i situationer där de företag som sköter skolskjutsarna byts ut till följd av resultatet av en konkurrensutsättning. Tillfälliga problem i skolskjutsarna kan även ha orsakats av störningar i kommunens interna processer, såsom skolornas sena fastställande av

läsordningar samt brister i den interna informationsgången i frågor som gäller läsordningar eller elevförändringar.

Avtalskriterierna och verksamhetens kvalitet följs upp, och dialogen med transportföretagen är daglig. Vi kräver att problemen åtgärdas utan dröjsmål och begär muntliga och skriftliga utredningar i olika situationer. Vi ordnar bland annat utbildningstillfällen för förare inom bildningsförvaltningen och träffar regelbundet representanter för transportföretagen.

Vid anskaffning av skolskjutstjänster strävar man efter att ytterligare förbättra kvaliteten genom att öka marknadsdialogen med företag verksamma inom transportbranschen, genom att stärka den avtalsbaserade tillsynen och styrningen av företag som sköter skolskjutsar samt genom att utveckla avtalsvillkor som gäller skolskjutsar och interna processer som hänför sig till transporter.

De förslag som framförts i den aktuella fullmäktigemotionen anses vara i rätt riktning och beaktas i tillämpliga delar i kommande upphandlingsavtal för skolskjutsar, med hänsyn till ovan nämnda ramar.

Beslutshistoria

Kommunfullmäktige 02.09.2024 § 71

Beslut	Kommunfullmäktige sänder fullmäktigemotionen till kommunstyrelsen för beredning.
Redogörelse	SFP / Josephine Frimodig, Linda Basilier, Jenny Snellman och Kim Liljequist lämnade följande fullmäktigemotion vid kommunfullmäktiges sammanträde 2.9.2024: Kyrksläotts kommun ska förbättra de ovillkorliga kvalitetskraven på de kommande upphandlingarna av skolskjutsarnas beställningstrafik Kyrksläotts kommuns elever inom den grundläggande utbildningen har rätt att på särskilda villkor få avgiftsfri skolskjuts som ordnas av kommunen. Utdrag från kommunens webbplats: Avgiftsfri skolskjuts kan sökas på någon av följande grunder då eleven går i närskolan som kommunen anvisat: ○ Eleven i årskurs 1–9 inom den grundläggande utbildningen har en skolväg som i ena riktningen är längre än fem kilometer (5 km). ○ Skolvägen eller en del av den är för farlig. Skolvägens farlighet bedöms med hjälp av systemet Koululiitu. ○ Skolvägen är för svår eller ansträngande. ○ Skolskjuts ordnas i första hand genom att bevilja eleven resekort för kollektivtrafik. Beställningstrafik, dvs. skoltaxi eller abonnerad buss, används alltid i andra hand.

- Vi har fått uppgifter om att det förekommit farosituationer och betydande utmaningar i servicenivån på beställningstrafiken år 2024. Detta gäller i synnerhet norra Kyrkslätt där beställningstransportsleverantören nyligen bytts. Nedan exempel på händelser: skoltaxin har kört av vägen, skoltaxins extra bilsäte har lossnat och förorsakat en elev kroppsskada, skoltaxin har varit mycket försenad eller i förtid, skoltaxin har avlämnat elever på del plats, skoltaxiföraren har så gott som helt saknat språkkunskaper, skoltaxin saknar godkänt besiktningsintyg.
- Situationen är alarmerande och fordrar omedelbara åtgärder. Man bör lära sig av det skedde och utföra framtida upphandlingar på annat sätt. Vi undertecknade föreslår att Kyrkslätt kommun ska förbättra de ovillkorliga kvalitetskraven på de kommande upphandlingarna av skolskjutsarnas beställningstrafik. Nedan våra förslag till ovillkorliga kvalitetskrav på kommande konkurrensutsättningar:
- Beställningstrafikens tjänsteleverantör har ett tillräckligt antal besiktade taxifordon som lämpar sig för elevtransport (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Persontransporter utförs inte med obesiktat fordon eller fordon med underkänd besiktning (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Taxifordon ska alltid ha vinterdäck då företaget kräver det. Därtill ska förarna ha tillräcklig erfarenhet av att köra i hala förhållanden (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- I taxifordonen ska finnas en yttre taxibeteckning och skolskjutsskylt på synlig plats (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- På taxifordon får inte finnas sådana reklamtejpningar som kan orsaka förväxling mellan andra företag eller privatpersoners fordon (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Förarna som beställningstrafikens tjänsteleverantör använder ska ha tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att smidigt kunna diskutera med vårdnadshavarna och barnen och besvara deras frågor. Förare som saknar språkkunskaper får inte användas för att producera tjänsten (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Beställningstrafikens förare ska alltid ha ett identitetsbevis/taxikort synligt i fordonet så att eleverna/elevernas föräldrar lätt kan observera att det är fråga om en beställningstrafiksförare (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Beställningstrafikens tjänsteleverantör förbinder sig till att uppfylla de ovan nämnda minimikraven kontinuerligt under hela tjänsteavtalsperioden. Tjänstebeställaren har när som helst rätt att granska att de ovillkorliga kraven uppfylls, varvid den som erbjuder tjänsten ska tillställa beställaren de begärda uppgifterna inom en vecka (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).
- Beställningstrafikens tjänsteproducent förstår och förbinder sig till att alla ovan nämnda minimikrav också gäller underleverantörerna (ovillkorligt Ja-svar krävs i konkurrensutsättningen).

- Beställaren förbehåller sig rätten att byta tjänsteleverantör med en uppsägningstid på 3 månader, ifall de upptäckta bristerna inte åtgärdas inom utsatt tid eller ifall försummelserna upprepas.

Undertecknare

Josephine Frimodig (SFP), Linda Basilier (SFP), Jenny Snellman (SFP), Kim Liljequist (SFP).

Utöver dem undertecknade följande ledamöter och ersättare motionen:

Minna Hakapää, Piia Aallonharja, Jani Ekman, Anneli Granström, Ari Harinen, Hans Hedberg, Sanni Jäppinen, Matti Kaurila, Ulf Kjerin, Liisa Kosonen, Jerri Kämpe-Hellenius, Elina Kärkimaa, Aku Leijala, Kim Liljequist, Markus Myllyniemi, Kim Männikkö, Maarit Orko, Noora Piili, Antti Salonen, Ville Salminen, Tero Suominen, Martin Valtonen, Jukka Ylikoski, Kim Åström, Arttu Lankinen, Jani Kähkönen, Aleksander Polkko, Patrik Lundell, Miisa Jeremjew, Carl-Johan Kajanti, Matilda Björkqvist, Sari Haapasaari, Katja Ylisiurua, Johanna Fleming och Nina Bogatenko.